

## UVODNI TEKST

Jednog dana još tamo na početku srednje škole, pričao sam s prijateljem o putovanjima. Vozili smo se biciklom i zaključili kako je bicikl odlično sredstvo za putovanja. U mašti smo otišli s njim u krug oko Sredozemnog mora. Tada smo bili daleko od preuzimanja moći nad svojim životom, ali bili smo djeca. Tada nismo još znali kako provesti tako nešto u djelo, funkcija te faze života bila je *brainstorming* – snivanje i maštanje. Ono što je mene već tada razlikovalo od mog prijatelja i većine naših vršnjaka, bilo je to što nisam znao razlučiti maštu od realnosti, san od jave. Ja sam tada rekao „Idemo!“, isto tako nadobudno kao i on, samo što sam to najozbiljnije to mislio. To se ponekad čini kao bolest, neka greška u sistemu, ali možda... Možda smo zaboravili biti djeca, prerasli ono djetinjte i nastavili dalje bez položenog ispita iz prve faze života. Možda... Ljudi tada odrastu i nauče pravila igre koja nalažu strah od nemile egzistencije. Zaborave da su bili djeca i da su tada mogli sve. (...)

Nova godina, 2001. Sjedio sam u Gaudijevom parku u Barceloni i pogled mi je hipnotičkom mirnoćom pikirao u daljine mediteranskog mora. Odluka je pala. Želim ga zaokružiti! Put biciklom oko Mediterana! Počni raditi na tome!

Odlazio sam kao dijete; imao sam 19 godina. Put sam tada doživljavao kao inicijaciju. Proces u kojem dječak postaje muškarac, ali zato se mora suočiti sa svijetom i preživjeti u njemu. Nisam znao što me čeka. Nisam nikad bio bolestan, a da roditelji nisu bili blizu. Nisam nikad bio ostavljen na milost i nemilost životu. Ali, koliko god sam bio zbunjen osjećao sam neki osmijeh sigurnosti. Ruku zaštitnika. Predosjećaj da strah nema smisla; život će postati igra, igra će postati ples.

Davno je cijela Zemlja istražena, osvojeni najveći vrhunci i najdalji zakuci. Znao sam da ne krećem u ništa novo. Ali meni je to bio odlazak u otkrivanje svijeta.

## PRVI ULOMAK

Dotada sam u takvim kontaktima bio suzdržan. Sve mi je bilo novo, i nisam se htio praviti pametan, nego samo upijati nova iskustva. Ali, sada me počelo smetati. Ja, kao gost, mogu reći da je to njihova kultura, a ja da imam svoju. Ali, to nisu dvije neovisne stvari. Ja sam tamo, sjedim sa muškarcima dok žene rade. Ne gledam ih kad nas poslužuju. Svaki put kad me netko pita želim li nešto, ako kažem da želim znam da će muškarac narediti ženi da mi to donese, spremi ili napravi. Ja nisam više Davor, bijelac, Europljanin, nego sam sada dio njihove kulture. I moram odlučiti. Htio sam na trenutak pobjeći od svega pa sam otišao u šetnju. (...) Popeo sam se na obližnje brdo odakle se na jednoj strani pružao pogled prema selu, Eufratu i zelenim poljima između njih, a na drugoj strani na bespreglednu pustinju. Krenuo sam prema Eufratu s ciljem da dođem do obale, jer mu se još nijednom nisam toliko približio. Zaputio sam se preko polja, k rijeci, ali sve mi je bilo prepuno komaraca i sitnih mušica. Isto koliko su me oni živcirali i izjedali, mučio me i kaos u mojoj glavi. Što učiniti? Zažmiriti na nepravdu i biti prokletu muško koje potlačuje žene – a upravo to činim kada dozvoljavam da me sustavno dvore i služe te kada im izbjegavam poglede jer bi to moglo nekoga uvrijediti – ili promijeniti nešto. To me pak mučilo na drugi način, i već puno prije ovog putovanja. (...)

Pohađao sam jednu radionicu o interkulturalnom razumijevanju u Danskoj pola godine prije odlaska na ovaj put. Tamo smo naučili da ako želiš shvatiti neku kulturu, prvo moraš zaboraviti sve odrednice svoje kulture. Jedino tako možeš pravilno pristupiti prosuđivanju odrednica te druge kulture. No, je li to moguće? Mogu li ja izbrisati svoj odgoj, društvo i klimu u kojoj sam odrastao, kulturu iz koje sam došao? Čak i ako mogu, što onda? I dalje moram trpjeti diskriminaciju žena, kažnjavanje djece, bezuvjetno slušanje starijeg... Nisam mogao doći ni do kakvog rješenja.

## DRUGI ULOMAK

Upravo je ovdje, u Badiji, odnosno u sjevernom dijelu Arabije, pradomovina beduina. 6000 godina prije Krista, kad su u plodnim nizinama Eufrata i Tigrisa te na mediteranskim obalama Palestine i Libanona sjedilačkim životom živjeli narodi Mezopotamije, beduini su postali gospodari zemlje koja nikoga nije zanimala – pustinje. Visoke temperature, malo vode: jedva 5 cm padalina godišnje i prazna nepregledna prostranstva zahtijevala su posebnu prilagodbu. Nomadski život je bio jedini recept za preživljavanje. Beduini su tjerovali deve i ovce od jednog skromnog pašnjaka na drugi, od jednog bunara do drugog. Poput deva, i beduini su se prilagodili takvom životu, pa bi mogli danima biti bez vode, a kad bi naišli na neki bunar, mogli bi odjednom popiti i 5 litara vode. Uglanom su se kretali sa zimskih pašnjaka na ljetne i natrag.

(...) Na ulazu je stajao i i čekao nas impozantan lik starog beduina. Kad smo se približili srdačno se nasmijao i snažno nam stisnuo ruku, „*Ahlan w'asahlan*, budite moji gosti!“ Svi smo zajedno sjeli na pod oko vatre koja je gorjela u sredini glavnog šatora, a stari je Faisal pristavio čaj. Upoznali smo se i popričali, koliko je naše znanje arapskog jezika dopuštalo. Nakon ispijanja slatke crne tekućine stari nas je pozvao da ostanemo na večeri i prespavamo tamo. Njihova gostoljubivost nema premca. Nekoć davno, o tome je ovisilo preživljavanje u pustinji. Ne ugostiti stranca koji prolazi pustinjom isto je što i zabiti mu nož u leđa. To običajno pravo kasnije je uobličeno i zapisano u Kur'anu koji kaže da kuća pripada Bogu i gostu.

Zbog stalne pokretljivosti beduini su razvili vrlo slab osjećaj vlasništva. Naime, besmisleno je gomilati stvari, jer ih je teško neprestano prenašati s jednog mjesta na drugo. Skromnost, jednostavnost i slaba vezanost za mjesto, najbolje se vidi u pogrebnoj kulturi. Većinu običaja i rituala preuzeli su iz islama, ali u ovom slučaju naputci iz Kur'ana nisu primjenjivi, upravo zbog nomadskog života. Prilikom smrti nekog člana obitelji, uz jednostavne obrede, on se pokapa uz put, a grob se često ne označava. Baš kao i trag na mjestu šatora, pustinjski vjetar ubrzo obriše sve znakove prisutnosti beduina. Ali oni ne nestaju, nego i dalje neumorno tumaraju pustinjom.

## TREĆI ULOMAK

Naše prvo odredište bio je izbjeglički kamp Dayusch. Cijela četvrt puna je prenapučenih kuća, u kojima su smještene obitelji koje su ostale bez krova nad glavom. Gdje god smo prolazili, desetine djece trčale bi za nama, a ljudi bi izlazili van iz kuća da nas pozdrave. Došli smo do kuće upravitelja

kampa koji nas je primio s punom dobrodošlicom. Sjeli smo na čaj, a cijela obitelj se okupila oko nas. Pričali su nam o bijednom životu u Betlehemu, frustrirani zbog manjka slobode, zatočenosti u svom vlastitom gradu i nemogućnosti otpora. Upraviteljeva žena, majka brojne djece, pričala nam je energično, sa suzama u očima.

„Što mi možemo napraviti? Zatvoreni smo u svome gradu, a unutar njega nas sustavno, polagano uništavaju. Nemamo posla, živimo od humanitarne pomoći i trunemo malo po malo. Već smo se navikli na prolaženje tenkova ispred naših prozora, a ako neke noći nema pucnjave, ne možeš zaspiti od čuđenja i straha jer očekuješ nešto veliko. Pogledajte našu djecu! Odrastaju uz pucjavu i tenkove. Glavna zabava im je čekati da tenkovi dođu i onda ih gađati kamenjem. No, prokleti Izraelci nemaju ni trunke osjećaja! Pogledajte mog sina, koji je zatvoren u sobi već mjesec dana! Dok su bacali kamenje na tenkove, Izraelci su raspalili po njima i ubili njegovog najboljeg prijatelja pred njegovim očima. Od tada se zatvorio u sobu i plače. Samo ponekad iziđe van i kaže da se želi raznijeti bombom jer mu život više nema smisla. A ima 11 godina!“

„Zar vi mislite da ja želim da moj sin ubije? Pa to je zadnja stvar na svijetu... Prije bih se ja ubila kad bi to ičemu pomoglo. Ali šta da ja njemu kažem? Da mu kažem da će sve biti u redu, kad svi znamo da neće? Da mu kažem da će rat uskoro proći? Rat traje već 55 godina, više se nitko ne sjeća mira u Palestini. Jel' se išta promijenilo? Jel' išta krenulo na bolje? Ja bih rekla svom sinu bilo što, obećala mu sve na svijetu, ali bi to sve bile laži. On nema budućnosti. Isto kao i svi njegovi vršnjaci i svi mi. Mi jednostavno nemamo nikakvu budućnost!“